

Neka sporna pitanja uređenja društva sa ograničenom odgovornošću Zakonom o privrednim društvima

Regulativa društva sa ograničenom odgovornošću je važna jer je ova pravna forma često prvi izbor za obavljanje privredne djelatnosti, a način njenog uređenja može da pojednostavi poslovanje ili da ga oteža. Novi Zakon o privrednim društvima društvo sa ograničenom odgovornošću uređuje detaljnije u odnosu na prethodni. Pitanje je, međutim, u kojoj mjeri su zakonska rješenja u skladu sa mješovitom pravnom prirodom ove pravne forme, kao i da li se njima obezbijedio veći stepen pravne sigurnosti, što je jedan od prioriteta novog zakona. Cilj ovog rada je da pruži odgovor na ova pitanja, i to analizom pojedinih rješenja Zakona o privrednim društvima, koja se čine teorijski i praktično važnim.

Ključne riječi: zakon o privrednim društvima, društvo sa ograničenom odgovornošću, konstitutivni akti, organi upravljanja

Uvod

Društvo sa ograničenom odgovornošću je najzastupljenija pravna forma za obavljanje privredne djelatnosti u domaćoj privredi.¹ Brojnost ove pravne forme se objašnjava „spretnom kombinacijom modifikovanih obeležja pre svega ortačkog društva i modifikovanih obeležja zatvorenog akcionarskog društva.”² Na kompanijsko-pravnom zakonodavstvu je da osobine društva lica i akcionarskog društva koja se „sastaju” kod društva sa ograničenom odgovornošću uredi na način da ova pravna forma pruža „najbolje od oba svijeta”. Društvo sa ograničenom odgovornošću nije tekovina poslovne prakse, već njemačkog zakonodavca koji je zbog veoma strogih pravila koja su bila propisana za akcionarsko društvo pokušao da pruži alternativu za obavljanje privredne djelatnosti na koju će se primjenjivati fleksibilnija pravila, a koja će pružati mogućnost ograničene odgovornosti članova, kao i akcionarsko

* Master prava, doktorand Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, *e-mail*: aminakajevic@yahoo.com.

¹ Mala i srednja preduzeća su jedan od stubova ekonomskog razvoja, a za njihovo osnivanje društvo sa ograničenom odgovornošću je obično prvi izbor. Tako je i u državama članicama Evropske unije. Vid. G. Bachmann *et al.*, *Regulating Closed Corporation*, De Gruyter, Berlin/Boston 2013, pg. V.

² M. Vasiljević, *Kompanijsko pravo*, Udruženje pravnikâ u privredi Srbije, Beograd 2015, str. 186.

društvo.³ Poslovanje u formi akcionarskog društva je skupo, a samim tim i neisplativo za manje poslovne poduhvate, zbog čega je nastala potreba za pravnom formom kojom bi se istovremeno ograničila odgovornost članova i omogućilo fleksibilnije poslovanje, sa mogućnošću prilagođavanja ličnim odnosima manjeg broja članova.⁴ Svrhu nastanka ove pravne forme treba imati u vidu prilikom propisivanja, analize i primjene pravila kojima se uređuje društvo sa ograničenom odgovornošću. Fleksibilnija pravila od pravila propisanih za akcionarska društva ne treba da otvaraju prostor za zloupotrebu ograničene odgovornosti, pa se može zaključiti da pravila propisana za društvo sa ograničenom odgovornošću u pogledu strogosti mogu biti između dva praga. Gornji prag su pravila propisana za akcionarsko društvo, tako da pravila kojima se uređuje društvo sa ograničenom odgovornošću moraju biti ispod ovog praga, kako bi bila u skladu sa svrhom radi koje je ova pravna forma nastala. Donji prag predstavlja mogućnost zloupotrebe ograničene odgovornosti članova, te pravila kojima se uređuje društvo sa ograničenom odgovornošću moraju biti iznad njega, tačnije, ta pravila ne smiju biti toliko fleksibilna da se njima omogućava zloupotreba ograničene odgovornosti.

Za kompanijskopravnu regulativu u cjelini se već dugo smatra da mijenja svoju prirodu, koja od dominantno naređujuće postaje u većinskoj mjeri ovlašćujuća.⁵ Ovakva promjena karaktera regulative se javila kao posljedica takmičenja nacionalnih zakonodavstava u stvaranju okruženja koje je povoljno za obavljanje privredne djelatnosti (eng. *corporate friendly environment*). Konkurencija nadležnosti je imala veliki uticaj na razvoj društva sa ograničenom odgovornošću kao pravne forme, jer su mnogi pravni sistemi reformisali kompanijskopravnu regulativu radi omogućavanja što jeftinijeg, jednostavnijeg i fleksibilnijeg poslovanja u ovoj pravnoj formi.⁶ Imajući u vidu

³ Ovaj pokušaj se pokazao više nego uspješnim s obzirom na to da je ubrzo veliki broj država uveo ovu pravnu formu u svoje zakonodavstvo, po ugledu na njemačko društvo sa ograničenom odgovornošću. Portugal je to učinio 1901., Austrija 1906., Francuska 1925., Luksemburg 1933., Belgija 1935., Švajcarska 1936., Italija 1942. godine. Ovako brzo preuzimanje pravne forme je jedinstven slučaj, zbog čega se u literaturi društvo s ograničenom odgovornošću naziva „trijumf uporednog prava na djelu”. Phanor J. Eder, Limited Liability Firms Abroad, *University of Pittsburgh Law Review*, 2/1952, pg. 193.

⁴ O razlozima nastanka društva sa ograničenom odgovornošću vid. S. Šogorov, Od društva sa ograničenom odgovornošću do društva neograničenog rizika?, *Pravo i privreda*, 5–8/2004, str. 70–71.

⁵ M. Vasiljević, *Korporativno upravljanje — Izabrane teme*, Udruženje pravnikâ u privredi Srbije, Beograd 2013, str. 17.

⁶ U engleskom pravu je 2006. godine sprovedena reforma kompanijskog zakonodavstva, a jedan od osnovnih principa te reforme je bio *think small first*, što znači stvaranje jednostavnijih pravila za male i srednje preduzetnike koji su najčešće poslovali u formi društva sa ograničenom odgovornošću (eng. *limited liability company*). S. McLaughlin, *Unlocking Company Law*, Routledge, London 2013, pg. 23–24. Ubrzo nakon toga uslijedio je odgovor njemačkog zakonodavca na širenje i sve veću rasprostranjenost engleskog društva sa ograničenom

da je Zakon o privrednim društvima („ZPD,“) stupio na snagu 2020. godine, o uticaju ovog zakona na privredno okruženje je rano dati konačne zaključke, ali se o njegovim rješenjima može raspravljati.⁷ U radu se sagledaju pojedina rješenja ZPD-a koja se čine teorijski i praktično važnim, a to su zakonska definicija društva sa ograničenom odgovornošću, pravila o konstitutivnim aktima ovog društva i organi upravljanja u javnom društvu sa ograničenom odgovornošću i društvu sa ograničenom odgovornošću koje je veliko pravno lice.

1. Definicija društva sa ograničenom odgovornošću

U teoriji se smatra da mješovita pravna priroda društva sa ograničenom odgovornošću (društvo kapitala sa izraženim karakteristikama društva lica) otežava njegovo definisanje, zbog čega pozitivnopravno zakonodavstvo definisanje ove pravne forme često prepušta doktrini.⁸ Neki pozitivnopravni propisi ipak sadrže definiciju društva sa ograničenom odgovornošću, uključujući i ZPD.⁹ ZPD definiše društvo sa ograničenom odgovornošću kao „privredno društvo koje osniva jedno ili više pravnih ili fizičkih lica ulaganjem novčanih

---

odgovornošću, i to stvaranjem „mlađeg brata“ društva sa ograničenom odgovornošću — *Mini GmbH* — mini društvo sa ograničenom odgovornošću. Više o reformi njemačke kompanijskopravne regulative vide. Sanja Gongeta, Promjene regulatornog okvira njemačkog društva s ograničenom odgovornošću kao posljedica regulatorne konkurencije u području prava društava među državama članicama Europske unije, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 2/2014, str. 820. „Reforma kompanijskog prava nije zaobišla gotovo nijednu zemlju na tlu Evrope i desila se skoro istog trenutka...” T. Jevremović Petrović, *Modeli osnivačkih akata*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2019, str. 47.

⁷ Zakon o privrednim društvima — ZPD, *Službeni list CG*, br. 65/2020. ZPD je zamijenio Zakon o privrednim društvima iz 2002. godine, a u obrazloženju Predloga ZPD-a se navodi da bi novi zakon trebalo da predstavlja zaokret u crnogorskom kompanijskopravnom zakonodavstvu, koje se do sada ugledalo na zakonodavna rješenja anglosaksonskih pravnih sistema. Obrazloženje Predloga zakona o privrednim društvima — Obrazloženje, str. 1. https://www.paragraf.me/nacrti_i_predlozi/predlog-zakona-o-privrednim-drustvima.pdf, 12. april 2022.

⁸ M. Vasiljević, *Privredna društva — Domaće i uporedno pravo*, Udruženje pravnik u privredi SR Jugoslavije, Beograd 1999, str. 157.

⁹ Zakon o privrednim društvima Republike Srbije — Zakon o privrednim društvima RS, *Službeni glasnik RS*, br. 36 od 27. maja 2011, 99 od 27. decembra 2011, 83 od 5. avgusta 2014 — dr. zakon, 5 od 20. januara 2015, 44 od 8. juna 2018, 95 od 8. decembra 2018, 91 od 24. decembra 2019, 109 od 19. novembra 2021, čl. 139. Zakon o trgovačkim društvima Republike Hrvatske — ZTD, *Narodne novine*, br. 111/93, *Narodne novine*, br. 34/99, 121/99. — vjerodostojno tumačenje, 52/00, *Odluka USRH* br. 118/03., 107/07., 146/08. i 137/09, čl. 385, st. 1. Zakon o privrednim društvima Federacije Bosne i Hercegovine — Zakon o privrednim društvima FBiH, *Službene novine FBiH* br. 81/2015 i 75/2021, čl. 302.

ili nenovčanih sredstava radi obavljanja djelatnosti pod zajedničkim nazivom, čiji je osnovni kapital podijeljen na udjele koji nemaju svojstvo hartija od vrijednosti.¹⁰

Iz navedene definicije se može izdvojiti nekoliko elemenata, a prvi je da je društvo sa ograničenom odgovornošću *privredno društvo koje osniva jedno ili više pravnih ili fizičkih lica*. Ovaj element definicije nije sporan. Zatim, zakon definiše da se društvo sa ograničenom odgovornošću osniva *ulaganjem novčanih ili nenovčanih sredstava*. Sredstva koja osnivači ulažu u društvo se nazivaju ulozima, a po vrsti mogu biti novčana ili nenovčana. Vrste uloga ZPD definiše u članu 54, gdje navodi da ulozi mogu da budu novčani ili nenovčani, pa je suvišno navoditi vrste uloga i u definiciji društva sa ograničenom odgovornošću. Dalje, zakon propisuje da se društvo sa ograničenom odgovornošću osniva *radi obavljanja djelatnosti*. Cilj osnivanja društva sa ograničenom odgovornošću nije njegovo bitno obilježje zato što je cilj osnivanja bilo koje forme privrednog društva isti — obavljanje djelatnosti radi sticanja dobiti. Definicija društva sa ograničenom odgovornošću ne mora da sadrži cilj, jer je on zajednički za sve pravne forme i nije *diferentia specifica* društva sa ograničenom odgovornošću, zbog čega je u ovoj definiciji suvišan. Pri tome, ZPD neprecizno određuje cilj, jer cilj osnivanja privrednog društva nije obavljanje djelatnosti, već sticanje dobiti. Obavljanje djelatnosti je način na koji se cilj ostvaruje. Takođe, suvišan je element definicije da osnivači osnivaju društvo radi obavljanja djelatnosti *pod zajedničkim nazivom*. Prema ZPD-u, prilikom osnivanja bilo koje pravne forme osnivači imaju za cilj da obavljaju privrednu djelatnost pod zajedničkim nazivom, zbog čega je i ovo obilježje nepotrebno navoditi u definiciji.¹¹ Dakle, i ovaj element definicije se podrazumijeva, isto kao i prethodni. Zatim, ZPD propisuje da je *osnovni kapital podijeljen na udjele koji nemaju svojstvo hartija od vrijednosti*. Imajući u vidu da je podijeljenost osnovnog kapitala na udjele specifična karakteristika ove pravne forme, ovaj element definicije je nesporan.

Međutim, definicija društva sa ograničenom odgovornošću koju sadrži ZPD je manljiva ne samo zbog toga što sadrži elemente koji ne predstavljaju bitna obilježja ove pravne forme, već i zbog toga što ne sadrži važnu karakteristiku ovog privrednog društva, koja ga razdvaja od društava lica i svrstava u društva kapitala, a to je - ograničenje odgovornosti njegovih članova.¹² Društvo sa ograničenom odgovornošću odgovara za svoje obaveze cijelom svojom imovinom,

¹⁰ ZPD, čl. 264, st. 1.

¹¹ ZPD, čl. 17. Obavljanje djelatnosti pod zajedničkim nazivom ima smisla samo ako postoji više osnivača, jer u slučaju kada postoji samo jedan osnivač, postavlja se pitanje sa kim on dijeli naziv.

¹² Za razliku od novog ZPD-a, definicija u starom Zakonu o privrednim društvima je sadržala ovaj element. Zakon o privrednim društvima, *Službeni list Republike Crne Gore*, br. 006/02 od 8. 2. 2002, *Službeni list Crne Gore*, br. 017/07 od 31. 12. 2007, 080/08 od 26. 12. 2008, 040/10 od 22. 7. 2010, 036/11 od 27. 7. 2011, 040/11 od 8. 8. 2011 — Stari ZPD, čl. 64 st. 1.

a članovi društva za obaveze društva ne odgovaraju imovinom koju nisu uložili u društvo. Ovaj element je neizostavan u definisanju društva sa ograničenom odgovornošću, kako u pravnoj teoriji, tako i pozitivnopravnim propisima.¹³ Ograničenje odgovornosti članova za obaveze društva predstavlja i najveću prednost društva sa ograničenom odgovornošću u odnosu na ortačko društvo, jer u ortačkom društvu svaki ortak odgovara neograničeno. Ovo je prednost društva sa ograničenom odgovornošću i u odnosu na komanditno društvo, s obzirom na to da u društvu sa ograničenom odgovornošću ne mora da postoji ni jedan član čija je odgovornost neograničena, a članovi mogu da učestvuju u vođenju poslova društva bez ograničenja, za razliku od komanditora u komanditnom društvu.¹⁴

Uprkos tome što je društvo sa ograničenom odgovornošću opšteprihvaćen naziv, ovaj naziv je netačan jer navodi na pogrešan zaključak da društvo ograničeno odgovara za svoje obaveze.¹⁵ Naprotiv, društvo sa ograničenom odgovornošću neograničeno odgovara za svoje obaveze cjelokupnom imovinom, a ograničena je odgovornost njegovih članova. Iako opšteprihvaćen, pogrešan naziv pravne forme je razlog više da se zakonom istakne čija je odgovornost ograničena.

Potpuna definicija društva sa ograničenom odgovornošću mora da sadrži elemente koji ovu pravnu formu razlikuju od ostalih. Tako, definicija ZPD-a propisuje da je *kapital društva sa ograničenom odgovornošću podijeljen na udjele koji ne predstavljaju hartije od vrijednosti*, čime se ovo društvo diferencira od akcionarskog društva. Međutim, ZPD u definiciji ne razgraničava društvo sa ograničenom odgovornošću od društva lica, što ovu definiciju čini nepotpunom. Ni ostale odredbe ZPD-a kojima se uređuje društvo sa ograničenom odgovornošću ne sadrže odredbu koja propisuje da je odgovornost članova društva ograničena. Ograničenje odgovornosti članova društva sa ograničenom odgovornošću se uspostavlja posredno, iz odredbe ZPD-a prema kojoj se na društvo sa ograničenom odgovornošću shodno primjenjuju pravila propisana za akcionarsko društvo. Prva karakteristika akcionarskog društva koju ZPD navodi je da je akcionarsko društvo „pravno lice koje je svojom imovinom i obavezama odvojeno od akcionara”. Ova odredba nije precizna, jer akcionarsko društvo nije svojom imovinom i obavezama odvojeno od akcionara,

¹³ M. Vasiljević, *Privredna društva — Domaće i uporedno pravo*, Udruženje pravnik u privredi SR Jugoslavije, Beograd 1999, str. 160. J. Barbić, *Pravo društava — Društva kapitala*, Organizator, Zagreb, 2000, str. 699. Zakon o privrednim društvima RS, čl. 139, ZTD, čl. 385, Zakon o privrednim društvima FBiH, čl. 302. Italijanski Građanski zakonik ne sadrži definiciju društva sa ograničenom odgovornošću, ali propisuje ograničenje odgovornosti članova, i to je prva odredba u dijelu u kom se uređuje ova pravna forma. *Codice Civile*, R. D. 16 marzo 1942, n. 262, čl. 2462.

¹⁴ T. Cody, D. A. Hopkins, L. A. Perlman, L. L. Kalteux, *Guide to Limited Liability Companies*, CCH, 2007, pg. 17.

¹⁵ N. Jovanović, V. Radović, M. Radović, *Kompanijsko pravo — Pravo privrednih subjekata*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2020, str. 368.

već su imovina i obaveze akcionarskog društva odvojene od imovina i obaveza akcionara. Ovom odredbom ZPD neprecizno ograničava odgovornost akcionara i članova društva sa ograničenom odgovornošću. Ipak, imajući u vidu da je ograničenije odgovornosti članova *differentia specifica* i osnovna prednost društva sa ograničenom odgovornošću u odnosu na društva lica, ako je pristup zakonodavca da definiše ovu pravnu formu, kao što je to u slučaju ZPD-a, definicija mora sadržati ovo obilježje kako bi bila potpuna. Ovo naročito imajući u vidu da je obrazloženjem Predloga ZPD-a naglašeno da se definicijom društva sa ograničenom odgovornošću uređuju bitna obilježja ove pravne forme.¹⁶

2. Koncept dva konstitutivna akta društva sa ograničenom odgovornošću

Prema ZPD-u, društvo sa ograničenom odgovornošću se osniva na osnovu ugovora koji zaključuju osnivači.¹⁷ Ako društvo osniva jedan osnivač, osnivački akt predstavlja odluka o osnivanju, a kada ga osniva više članova, osnivački akt je ugovor o osnivanju.¹⁸ Pored osnivačkog akta, ZPD propisuje i obavezno usvajanje statuta društva sa ograničenom odgovornošću. Koncept dva konstitutivna akta je prihvaćao i prethodni Zakon o privrednim društvima.¹⁹

Ovakvo rješenje ZPD-a poskupljuje postupak osnivanja društva sa ograničenom odgovornošću, jer su osnivači dužni da u postupku osnivanja, pored sačinjavanja osnivačkog akta, sačine i statut društva, što iziskuje dodatne troškove.²⁰ Takođe, na ovaj način se komplikuje poslovanje u ovoj pravnoj formi, što će biti objašnjeno u nastavku.

Koncept dva konstitutivna akta je problematično rješenje jer postoji mogućnost da se osnivačkim aktom i statutom uređuju ista pitanja. U tom slučaju, sporno je na koji način je moguća izmjena takvih pravila, s obzirom na to da je za izmjenu osnivačkog akta, kao ugovora, neophodna saglasnost svih ugovornih strana, dok se statut mijenja većinom glasova svih članova društva.²¹ Ovo pitanje je važno

¹⁶ Obrazloženje, str. 27.

¹⁷ ZPD, čl. 268.

¹⁸ ZPD, čl. 270.

¹⁹ Stari ZPD, čl. 68-69.

²⁰ Stari ZPD je imao za cilj jednostavniji postupak osnivanja i registrovanja privrednih društava, a čini se da čak ni novi Zakon o privrednim društvima ovaj cilj ne ostvaruje u pogledu osnivanja i registracije društva sa ograničenom odgovornošću. D. Radonjić, Zakon o privrednim društvima Crne Gore i ciljevi i načela, *Pravo i privreda*, 5-8/2002, str. 63.

²¹ I. Babić, Osnivanje društva s ograničenom odgovornošću, *Pravo i privreda*, 5-8/1998, str. 89. U pravnim sistemima koji prihvataju koncept jednog konstitutivnog akta, osnivački akt zaključen između više osnivača se mijenja određenom većinom glasova. Njemački Zakon o društvu sa ograničenom odgovornošću i hrvatski Zakon o trgovačkim društvima propisuje da se osnivački akt mijenja odlukom članova koja mora biti donijeta troćetvrtinskom većinom

jer ZPD propisuje da je naziv društva obavezna sadržina i osnivačkog akta i statuta društva sa ograničenom odgovornošću.²² Pošto ni opšte odredbe o nazivu privrednog društva ne sadrže pravilo na koji način se odlučuje o promjeni naziva privrednog društva, ostaje nejasno na koji način skupština društva sa ograničenom odgovornošću treba da donese odluku o promjeni naziva društva, jednoglasno ili većinom glasova svih članova društva. Osim ove nejasnoće u pogledu načina promjene naziva društva, ovo se može dogoditi i sa bilo kojim drugim (obaveznim ili fakultativnim) elementima osnivačkog akta i statuta društva sa ograničenom odgovornošću, koje članovi uredi u oba ova akta. Primjera radi, uprkos tome što odredba kojom se uređuje sadržina osnivačkog akta određuje da se ovim aktom moraju urediti organi društva, ZPD propisuje da se pored obaveznih organa upravljanja „statutom društva sa ograničenom odgovornošću mogu odrediti i drugi organi upravljanja u skladu sa ovim zakonom”.²³ Takođe, iz odredbi kojima se uređuje skupština može se zaključiti da se ovi organi mogu urediti i osnivačkim aktom i statutom društva.²⁴ Ovakva mogućnost postoji i *vice versa*, pa je tako propisano da su obavezan element statuta uslovi i način imenovanja izvršnog direktora, dok posebna odredba kojom se uređuju uslovi za imenovanje izvršnog direktora propisuje da se izvršni direktor bira na način utvrđen osnivačkim aktom ili statutom društva.²⁵

Prema tome, ZPD ne samo da propisuje da osnivački akt i statut moraju da sadrže isti element (naziv društva), već i da statut može da uređuje pitanja koja predstavljaju obaveznu sadržinu osnivačkog akta, i obratno. Ovakvo rješenje je loše, jer sve i da su odredbe osnivačkog akta i statuta kojima se uređuje isto pitanje identične, sporno je na koji način će se ta pravila mijenjati. Nedostaci koncepta dva konstitutivna akta naročito dolaze do izražaja kada ova dva akta različito uređuju ista pitanja, pa nastane dilema koji od njih ima veću pravnu snagu.²⁶ U teoriji se smatra da bi se u tom slučaju trebalo smatrati mjerodavnim ono što je propisano u aktu za koji zakon propisuje da se to pitanje njime uređuje.²⁷ Međutim, ovakvo rješenje je neprimjenjivo kada zakon jasno ne razgraničava sadržinu osnivačkog akta i statuta, kao što je to slučaj sa ZPD-om. Takođe, u teoriji

---

glasova svih članova društva. Njemački Zakon o društvu sa ograničenom odgovornošću, čl. 53, st. 2, ZTD čl. 455, st. 1. Srpski Zakon o privrednim društvima propisuje da se odluka o izmjeni osnivačkog akta društva sa ograničenom odgovornošću donosi običnom većinom glasova svih članova društva. Zakon o privrednim društvima RS, čl. 142, st. 1.

²² ZPD, čl. 270, st. 1. tč. 2, čl. 271 st. 1 tč. 1.

²³ ZPD, čl. 297, st. 1.

²⁴ ZPD, čl. 298, st.

²⁵ ZPD, čl. 297, st. 1, tč. 5, čl. 301, st. 1.

²⁶ J. Barbić, *Pravo društava — Društva kapitala*, Organizator, Zagreb, 2000, str. 707.

²⁷ J. Barbić, Društveni ugovor kao pravni posao na kojem se temelji društvo, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 1-2/2012, str. 476.

se navodi da se prihvatanjem koncepta dva konstitutivna akta gubi na preglednosti pravnog posla.²⁸

Na kraju, ako se pravilo o obaveznom postojanju dva konstitutivna akta u društvu sa ograničenom odgovornošću analizira iz perspektive svrhe društva sa ograničenom odgovornošću kao pravne forme, postavlja se pitanje da li se na ovaj način pojednostavljuje poslovanje u formi društva sa ograničenom odgovornošću u odnosu na poslovanje u formi akcionarskog društva? Odgovor je negativan, pošto društvo sa ograničenom odgovornošću mora imati osnivački akt i statut, isto kao i akcionarsko društvo. U pogledu uređenja konstitutivnog akta zakonodavac nije uvažio razlike koje postoje između društva sa ograničenom odgovornošću i akcionarskog društva, i nije ostvario svrhu radi koje društvo sa ograničenom odgovornošću postoji kao pravna forma, a to je pojednostavljivanje pravila propisanih za akcionarska društva. Štaviše, pravila ZPD-a propisana za konstitutivne akte društva sa ograničenom odgovornošću su zapravo složenija od pravila propisanih za konstitutivne akte akcionarskog društva. Ovo se može zaključiti iz toga što ZPD propisuje da se osnivački akt društva sa ograničenom odgovornošću može mijenjati odlukom skupštine društva, dok takva mogućnost ne postoji za osnivački akt akcionarskog društva.²⁹ ZPD propisuje da osnivački akt akcionarskog društva predstavlja konstitutivno-istorijski akt, koji se nakon registracije ne može mijenjati. Suprotno, prema ZPD-u osnivački akt društva sa ograničenom odgovornošću se, kao i statut ovog društva, može mijenjati. Prihvatanje koncepta dva konstitutivna akta kod društva sa ograničenom odgovornošću, uz mogućnost da se oba akta mogu mijenjati, složenije je rješenje u odnosu na prihvatanje koncepta dva konstitutivna akta kod akcionarskog društva, s obzirom na to da se kod akcionarskog društva samo statut može mijenjati.

Obaveza postojanja dva konstitutivna akta kod društva sa ograničenom odgovornošću nije odgovarajuća i zbog toga što danas članovi društava sa ograničenom odgovornošću najčešće odlučuju da svoje međusobne odnose uređuju ugovorom članova društva, koji im omogućuje povjerljivost.³⁰ Uprkos tome što ZPD ostavlja mogućnost da osnivački akt i statut društva sa ograničenom odgovornošću sadrže i fakultativne odredbe, obavezna registracija oba ova akta čini ih manje privlačnim za uređenje međusobnih odnosa, zbog čega će se članovi radije odlučiti za ugovor članova. To znači da, ako se članovi društva sa ograničenom odgovornošću odluče za zaključivanje ugovora članova, postojaće čak tri akta kojima će se uređivati njihovi međusobni odnosi i odnosi sa društvom.

²⁸ *Ibid.*

²⁹ ZPD, čl. 133 st. 1 tč. 2, čl. 298 st. 2 tč. 1.

³⁰ O povjerljivosti i ostalim prednostima ugovora članova vide. S. Mock, K. Csach, B. Havel, *Shareholders' Agreements between Corporate and Contract Law, International Handbook on Shareholders' Agreements* (eds. S. Mock, K. Csach, B. Havel), De Gruyter, 2018, pg. 20.

U kontinentalnom pravu je odavno napušten koncept dva konstitutivna akta kod društva sa ograničenom odgovornošću, zbog čega se ovakvo rješenje ZPD-a može ocijeniti kao arhaično.³¹ U teoriji se koncept dva konstitutivna akta opisuje kao „nepotreban i nepraktičan relikv prošlosti koji u praksi samo izaziva teškoće.”³² Međutim, arhaičnost nije jedini problem rješenja ZPD-a, već i nedosljednost i nepreciznost zakona prilikom uređenja sadržine osnivačkog akta i statuta. ZPD ne razgraničava jasno sadržinu i pravni odnos ova dva akta, kao što ne određuje ni način izmjene pitanja koja su uređena i osnivačkim aktom i statutom, što dodatno komplikuje rješenje koje je samo po sebi već složeno. Ovakvim rješenjem ne samo da se ne obezbjeđuje veći stepen pravne sigurnosti, već se pravna sigurnost ugrožava. Koncept dva konstitutivna akta nije u skladu sa svrhom i osobenostima ove pravne forme, te bi *de lege ferenda* moralo da se razmišlja u pravcu usvajanja koncepta jednog konstitutivnog akta — osnivačkog akta, koji bi se mijenjao određenom većinom glasova svih članova društva.³³ Ovakvo rješenje je jeftinije i jednostavnije, i to kako za osnivanje društva sa ograničenom odgovornošću, tako i za poslovanje u ovoj pravnoj formi.³⁴

3. *Organi upravljanja javnim društvom sa ograničenom odgovornošću i društvom sa ograničenom odgovornošću koje je veliko pravno lice*

Osnovno pravilo ZPD-a je da su organi društva sa ograničenom odgovornošću skupština i izvršni direktor, a da se statutom društva sa ograničenom odgovornošću mogu odrediti i drugi organi upravljanja u skladu sa ovim zakonom.³⁵ Takođe, ZPD poznaje opšteprihvaćen izuzetak od obaveze postojanja skupštine kod jednočlanog društva sa ograničenom odgovornošću. Dok su prve dvije odredbe

³¹ M. Vasiljević, *Privredna društva — Domaće i uporedno pravo*, Udruženje pravika u privredi SR Jugoslavije, Beograd 1999, str. 167.

³² J. Barbić, Društveni ugovor kao pravni posao na kojem se temelji društvo, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 1-2/2012, str. 476.

³³ Argumente za prihvatanje koncepta jednog konstitutivnog akta vidjeti u: J. Barbić, Društveni ugovor kao pravni posao na kojem se temelji društvo, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 1-2/2012, str. 476-477. S. Gongeta, *Društvo s ograničenom odgovornošću — Razvoj i perspektive prema evropskom zakonodavstvu*, doktorska disertacija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Novi Sad 2015, str. 216.

³⁴ Ovo rješenje prihvata i Zakon o privrednim društvima RS, čl. 142, st. 1, ZTD, čl. 454, st. 1, njemački Zakon o društvu sa ograničenom odgovornošću, čl. 53, st. 1-2.

³⁵ ZPD, čl. 297. Terminološki bi se mogla uputiti zamjerka na naziv *izvršni direktor*. Opravdano je koristiti ovaj naziv kada postoji odbor direktora, pa je potrebno napraviti razliku između izvršnih i neizvršnih direktora. Kada postoji samo jedan direktor koji vrši funkciju organa upravljanja, kako propisuje član 297 ZPD-a, suvišno je naglašavati da se radi o izvršnom direktoru.

kojima se uređuju organi upravljanja društva sa ograničenom odgovornošću uobičajene, druge dvije su specifičnije, zbog čega će u nastavku posebno biti razmotrene.

Prema ZPD-u, društvo sa ograničenom odgovornošću koje emituje hartije od vrijednosti ili druge finansijske instrumente kojima se trguje na regulisanom tržištu u Crnoj Gori ili u inostranstvu, mora imati sve organe propisane za javno akcionarsko društvo.³⁶ ZPD ova društva sa ograničenom odgovornošću naziva *javna društva sa ograničenom odgovornošću*. Ovaj termin je tačan, ali nije u potpunosti odgovarajući. Iako bilo koje pravno lice koje izvrši javnu emisiju obligacionih hartija od vrijednosti postaje javni emitent (društvo sa ograničenom odgovornošću, fakultet, zadruga, opština),³⁷ termin javno i nejavno društvo se u kompanijskom pravu uobičajeno koristi prilikom razlikovanja akcionarskih društava na ona čijim se akcijama trguje javno (javno ili otvoreno akcionarsko društvo) i na ona čijim se akcijama ne trguje javno (nejavna ili zatvorena akcionarska društva).³⁸ Zakonski termin javno društvo sa ograničenom odgovornošću može da navede na pogrešan zaključak da se javno trguje udjelima društva sa ograničenom odgovornošću.³⁹ Kako ZPD propisuje da udjeli ovog društva ne predstavljaju hartije od vrednosti i da se njima ne može javno trgovati, društvo sa ograničenom odgovornošću je zatvoreno, nejavno društvo, čak i kada izdaje hartije od vrijednosti, koje mogu biti isključivo obligacionopravne hartije od vrijednosti.⁴⁰ U tom smislu, zakonski naziv javno društvo sa ograničenom odgovornošću nije netačan, ali može biti krivonavodeći.

Primjenom pravila ZPD-a propisanih za javno akcionarsko društvo, javno društvo sa ograničenom odgovornošću može da odabere jednodomni ili dvodomni sistem upravljanja. Ako javno društvo sa ograničenom odgovornošću izabere jednodomni sistem upravljanja, odbor direktora tog društva mora imati najmanje pet članova, pri čemu najmanje dvije petine članova moraju biti nezavisni direktori. Uz to, u društvu mora postojati i izvršni direktor. Ako se u javnom društvu sa ograničenom odgovornošću usvoji dvodomni sistem upravljanja, nadzorni odbor tog društva mora imati najmanje pet članova, od

³⁶ ZPD, čl. 297, st. 3.

³⁷ N. Jovanović, *Berzansko pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2009, str. 146.

³⁸ N. Jovanović, V. Radović, M. Radović, *Kompanijsko pravo — Pravo privrednih subjekata*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd 2020, str. 418.

³⁹ Pri tome, ZPD javno akcionarsko društvo i javno društvo sa ograničenom odgovornošću naziva *društvima od javnog interesa*, što je takođe problematičan naziv koji može da navede na zaključak da se radi o privrednim subjektima koji obavljaju djelatnost u javnom interesu, odnosno o javnim preduzećima. ZPD, čl. 4.

⁴⁰ Društvo sa ograničenom odgovornošću može izdavati akcije jedino kada mijenja pravnu formu u akcionarsko društvo. N. Jovanović, *Berzansko pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2009, str. 146.

kojih najmanje dvije petine moraju biti nezavisni direktori. Pored toga, društvo mora imati i upravni odbor koji čine najmanje tri člana.

Sa druge strane, ZPD propisuje da društvo sa ograničenom odgovornošću koje je veliko pravno lice prema zakonu kojim se uređuje računovodstvo mora da ima sve organe propisane za akcionarsko društvo.⁴¹ Upravljanje akcionarskim društvom može biti organizovano kao jednodomno i dvodomno. Organi kod jednodomnog upravljanja su skupština, odbor direktora i izvršni direktor. Odbor direktora mora imati najmanje tri člana, a izvršni direktor ne može biti član odbora direktora, osim ako je društvo jednočlano.⁴² Organi u dvodomnom sistemu upravljanja su skupština, nadzorni odbor i upravni odbor. Nadzorni i upravni odbor moraju imati najmanje po tri člana.⁴³

Dakle, čak i kada se u javnom društvu sa ograničenom odgovornošću i društvu sa ograničenom odgovornošću koje se kvalifikuje kao veliko pravno lice izabere jednodomni sistem upravljanja, pravila koja ZPD nameće su složena i skupa za primjenu. Ovakav način organizacije organa upravljanja, u slučajevima kada društvo sa ograničenom odgovornošću ispunjava jedan od dva uslova, znatno komplikuje i poskupljuje poslovanje u ovoj pravnoj formi. Ovim se gube prednosti poslovanja u formi društva sa ograničenom odgovornošću, s obzirom na to da se fleksibilnost, kao jedna od osnovnih prednosti ove pravne forme, u velikoj mjeri ograničava. Sporno je da li je opravdano na ovaj način obavezivati javno društvo sa ograničenom odgovornošću i društvo sa ograničenom odgovornošću — veliko pravno lice. Javno društvo sa ograničenom odgovornošću ima posebne zahtjeve koje mora da ispuni, a koji su propisani zakonom koji uređuje tržište kapitala i čiji je cilj zaštita ulagača na tržištu kapitala. Društvo sa ograničenom odgovornošću koje se kvalifikuje kao veliko pravno lice isto tako mora da uskladi svoje poslovanje sa propisima kojim se uređuje računovodstvo, kojima se uvažavaju specifičnosti velikih pravnih lica. Na ova društva se primjenjuje poseban pravni režim, zbog čega ne postoji potreba da se ona statusnim zakonom dalje ograničavaju.

Pitanje organa upravljanja društva sa ograničenom odgovornošću se ne može analizirati bez sagledavanja korporativnog upravljanja unutar ove pravne forme. Korporativno upravljanje u zatvorenim privrednim društvima dugo nije bilo predmet analize pravne teorije, već su i domaći i strani pravni teoretičari većinski poklanjali pažnju korporativnom upravljanju u otvorenim akcionarskim društvima.⁴⁴

⁴¹ ZPD, čl. 297, st. 4.

⁴² ZPD, čl. 155, st. 1, čl. 172, st. 3. Iako ZPD ovakvu organizaciju naziva jednodomno upravljanje, takva kvalifikacija je pogrešna jer se zapravo radi o dvodomnom sistemu. Ovo zato što pored skupštine društva postoje još dva organa upravljanja, odbor direktora i izvršni direktor, pri čemu je izvršni direktor poreden odboru direktora. ZPD, čl. 172-174.

⁴³ ZPD, čl. 176, st. 1, čl. 185, st. 1.

⁴⁴ E. Čulinović-Herc, S. M. Rumora, M. Braut Filipović, Pravno uređenje odnosa članova u zatvorenim (*closely held*) društvima na primjeru hrvatskog društva

Međutim, razlika između korporativnog upravljanja u otvorenom akcionarskom društvu i u zatvorenim privrednim društvima je značajna i ogleda se u različitim problemima koji su dominantni u ovim pravnim formama, a koje treba prevazići dobrim korporativnim upravljanjem. Dok je u otvorenom akcionarskom društvu dominantan prvi agencijski problem (sukob članova i uprave), uzrokovan raspršenom vlasničkom strukturom, u društvu sa ograničenom odgovornošću dominantan je drugi agencijski problem (sukob većinskog i manjinskog člana), koji je svojstven društvima sa koncentrisanom vlasničkom strukturom.⁴⁵ Različite probleme prate različite strategije za njihovo rješavanje, koje je neophodno da imaju u vidu i zakonodavac, kada uređuje organe koji će upravljati određenom pravnom formom, i članovi društva, kada uređuju upravljanje društvom na autonomnoj osnovi u okviru koji je dopušten zakonom.⁴⁶ Takođe, iako je društvo sa ograničenom odgovornošću društvo kapitala, kao i akcionarsko društvo, ove dvije pravne forme se u pogledu primjene principa slobode volje nalaze na suprotnim polovima.⁴⁷ Društvo sa ograničenom odgovornošću je u pogledu primjene principa slobode volje bliže društvima lica, nego akcionarskom društvu.⁴⁸ Imajući to u vidu, čini se da je rješenje ZPD-a kojim se uređuju organi upravljanja u društvu sa ograničenom odgovornošću koje je veliko pravno lice i javnom društvu sa ograničenom odgovornošću neodgovarajuće. Ovakvo rješenje je loše jer su pravila propisana za organe upravljanja javnih i ne-javnih akcionarskih društava skrojena po mjeri ove pravne forme, a radi rješavanja problema koji su za nju specifični, zbog čega ne mogu biti odgovarajuća i za društvo sa ograničenom odgovornošću, pa i ako je ono javni emitent ili veliko pravno lice.

Shodno tome, ako se procijeni da je u određenim slučajevima neophodno strože urediti organe upravljanja u društvu sa ograničenom odgovornošću, ta pravila bi trebalo da budu prilagođena specifičnostima ove pravne forme. Kao dobar primjer bi mogao poslužiti hrvatski Zakon o trgovačkim društvima koji sadrži odredbu prema kojoj je u slučaju ispunjenja jednog od propisanih uslova (npr. ako je prosječan broj zaposlenih u godini veći od 200) društvo sa ograničenom odgovornošću mora imati nadzorni odbor, koji se sastoji od najmanje tri

---

s ograničenom odgovornošću, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 1/2018, str. 57.

⁴⁵ Više o agencijskim problemima: R. Kraakman *et al.*, *The Anatomy of Corporate Law a Comparative and Functional Approach*, Oxford University Press, Oxford 2017, pg. 29-30.

⁴⁶ M. Vasiljević, *Korporativno upravljanje — Izabrane teme*, Udruženje pravnik u privredi Srbije, Beograd 2013, str. 85-100. U tom smislu vidjeti i European Commission Green Paper, *The EU Corporate Governance Framework* (COM(2011) 164 final, pg. 4. <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0164:FIN:EN:PDF> 14. april 2022.

⁴⁷ M. Vasiljević, Sloboda volje i privredna društva, *Pravo i privreda*, 5–8/2003, str. 11-12.

⁴⁸ *Ibid.*

člana.⁴⁹ Ovakvo rješenje je jednostavnije za primjenu i, što je najvažnije, jeftinije za poslovanje društva sa ograničenom odgovornošću od rješenja koje propisuje ZPD. Ipak, prilikom propisivanja strožih pravila za organe upravljanja treba imati u vidu da se time smanjuje fleksibilnost poslovanja u formi društva sa ograničenom odgovornošću, zbog čega su izuzetne situacije u kojima je to opravdano. U tom smislu, čini se da je najbolje rješenje da članovi društva sa ograničenom odgovornošću donesu odluku o tome kako će se upravljati društvom. Ako postoji potreba za složenijim sistemom upravljanja, članovi društva su prvi koji će tu potrebu prepoznati jer je u njihovom interesu da organi društva budu organizovani u skladu sa potrebama društva. Imperativna pravila u pogledu organa upravljanja su karakteristika akcionarskih društava i nisu u skladu sa pravnom prirodom društva sa ograničenom odgovornošću. Ovakvo rješenje prihvata i Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, koji može služiti kao uzor u pogledu organa upravljanja društva sa ograničenom odgovornošću.⁵⁰

Zaključak

Nakon analize pojedinih rješenja ZPD-a kojim se uređuje društvo sa ograničenom odgovornošću, može se zaključiti da ih je potrebno poboljšati. Prije svega, čini se da je regulativa društva sa ograničenom odgovornošću ostala u sjenci pravila propisanih za akcionarsko društvo, te da ZPD ne uvažava u dovoljnoj mjeri pravnu prirodu društva sa ograničenom odgovornošću. U uporednom pravu je široka primjena pravila propisanih za akcionarska društva na društvo sa ograničenom odgovornošću odavno zamijenjena propisivanjem posebnih, fleksibilnijih pravila za ovu pravnu formu.⁵¹ U odnosu na prethodni zakon, ZPD detaljnije uređuje društvo sa ograničenom odgovornošću, što govori o tome da je zakonodavac prepoznao značaj ove pravne forme. Ipak, regulativa društva sa ograničenom odgovornošću je i dalje podnormirana. Primjena pravila o akcionarskim društvima kao supsidijarnih je neopravdano široka, pa još uvijek postoje pitanja koja je neophodno detaljnije urediti, kao što se pokazalo na primjeru organa upravljanja, ali i pitanja koja nisu uopšte uređena posebnim pravilima, kao što je to sa institutom dodatnih uplata, ili sa isplatama članovima društva. Iako je ekonomski značaj akcionarskih društava veliki (neka od najvećih privrednih društava crnogorske privrede su akcionarska društva), društvo sa ograničenom odgovornošću i njegovo pravno uređenje je jednako važno za stvaranje povoljnijeg privrednog okruženja. Značaj ove pravne forme se ne ogleda samo u njenoj brojnosti i rasprostranjenosti, već i u tome što

⁴⁹ ZTD, čl. 434-435.

⁵⁰ Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, čl. 218-236.

⁵¹ T. Jevremović Petrović, *Modeli osnivačkih akata*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2019, str. 52.

su mala i srednja preduzeća noseći stubovi domaće privrede, a upravo ona se najčešće osnivaju i posluju u formi društva sa ograničenom odgovornošću. Eventualne izmjene ZPD-a bi trebalo da imaju drugačiji pristup uređenju ove pravne forme, kako bi se u većoj mjeri uvažile njene osobenosti i smanjila supsidijarna primjena pravila propisanih za akcionarska društva.

Druga zamjerka koja bi se mogla uputiti regulativi društva sa ograničenom odgovornošću je nedostatak jednostavnosti, što se pokazalo na primjeru pravila propisanih za konstitutivne akte. Primjer konstitutivnih akata društva sa ograničenom odgovornošću je važan jer ukazuje na to koliko ZPD zaostaje za drugim pravnim sistemima u pogledu regulative društva sa ograničenom odgovornošću. Dok se u uporednom pravu omogućava osnivanje društva sa ograničenom odgovornošću i elektronskim putem, pri čemu se stvaraju i modeli osnivačkih akata koji dodatno pojednostavljaju postupak osnivanja društava, ZPD osnivanje ove pravne forme anahrono uređuje, propisivanjem koncepta dva konstitutivna akta. Prilikom uređenja društva sa ograničenom odgovornošću mora se imati u vidu da je u pitanju pravna forma u kojoj se najčešće vodi porodični posao, ali i da su članovi društva s ograničenom odgovornošću lica, najčešće fizička, koja se već nalaze u nekom bliskom porodičnom, prijateljskom ili poslovnom odnosu. Zbog toga je neophodno da zakonska regulativa bude u većoj mjeri ovlašćujuća, kako bi obezbijedila da poslovanje u ovoj pravnoj formi bude pristupačno i da se može jednostavno prilagoditi raznovrsnim ličnim odnosima koji su karakteristični za ovu pravnu formu. Regulativa društva sa ograničenom odgovornošću bi trebalo da bude naređujuća isključivo u onim oblastima koje se tiču zaštite interesa trećih lica (sticanje pravnog subjektiviteta, odgovornost za obaveze društva, princip održanja kapitala, zastupanje društva), dok bi u svim drugim oblastima trebalo da se primjenjuje princip slobode ugovaranja, kao vrhovni princip zatvorenih privrednih društava.⁵² Na ovaj način, zakonska rješenja ne samo da bi bila pogodnija za domaće osnivače i članove društva sa ograničenom odgovornošću, već bi crnogorsko zakonodavstvo moglo da konkuriše pravnim sistemima u okruženju, stvaranjem povoljnijeg pravnog okvira za obavljanje privredne djelatnosti.

Literatura

1. Bachmann, G. *et al.*, *Regulating Closed Corporation*, De Gruyter, Berlin/Boston, 2013.
2. Babić, I., Osnivanje društva s ograničenom odgovornošću, *Pravo i privreda*, 5–8/98.

⁵² M. Vasiljević, Novi zakoni — nova privreda, *Pravo i privreda*, 5-8/2005, str. 12.

3. Barbić, J., Društveni ugovor kao pravni posao na kojem se temelji društvo, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 1–2/2012.
4. Barbić, J., *Pravo društava — Društva kapitala*, Organizator, Zagreb, 2000.
5. Cody, T., Hopkins, D. A., Perlman, L. A., Kalteux, L. L., *Guide to Limited Liability Companies*, CCH, 2007.
6. Čulinović-Herc, E., Marinac Rumora, S., Braut Filipović, M., Pravno uređenje odnosa članova u zatvorenim (*closely held*) društvima na primjeru hrvatskog društva s ograničenom odgovornošću, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 1/2018.
7. Eder, P. J., Limited Liability Firms Abroad, *University of Pittsburgh Law Review*, 2/1952.
8. Gongeta, S., Promjene regulatornog okvira njemačkog društva s ograničenom odgovornošću kao posljedica regulatorne konkurencije u području prava društava među državama članicama Europske unije, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 2/2014.
9. Gongeta, S. *Društvo s ograničenom odgovornošću — Razvoj i perspektive prema evropskom zakonodavstvu*, doktorska disertacija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Novi Sad, 2015.
10. Jevremović Petrović, T., *Modeli osnivačkih akata*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2019.
11. Jovanović, N. *Berzansko pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2009.
12. Jovanović, N., Radović, V., Radović, M., *Kompanijsko pravo — Pravo privrednih subjekata*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2020.
13. Kraakman, R. *et al.*, *The Anatomy of Corporate Law — A Comparative and Functional Approach*, Oxford University Press, Oxford, 2017.
14. McLaughlin, S., *Unlocking Company Law*, Routledge, London, 2013.
15. Mock, S., Csach, K., Havel, B., „Shareholders’ Agreements between Corporate and Contract Law”, *International Handbook on Shareholders’ Agreements* (eds. Sebastian Mock, Kristian Csach, Bohumil Havel), De Gruyter, 2018.
16. Radonjić, D., „Zakon o privrednim društvima Crne Gore i ciljevi i načela”, *Pravo i privreda*, 5–8/2002.
17. Vasiljević, M., *Kompanijsko pravo*, Udruženje pravnika u privredi Srbije, Beograd, 2015.
18. Vasiljević, M., *Korporativno upravljanje — Izabrane teme*, Udruženje pravnika u privredi Srbije, Beograd, 2013.
19. Vasiljević, M., Novi zakoni — nova privreda, *Pravo i privreda*, 5–8/2005.
20. Vasiljević, M., Sloboda volje i privredna društva, *Pravo i privreda*, 5–8/2003.
21. Vasiljević, M., *Privredna društva — Domaće i uporedno pravo*, Udruženje pravnika u privredi SR Jugoslavije, Beograd, 1999.
22. Šogorov, S., Od društva sa ograničenom odgovornošću do društva neograničenog rizika?, *Pravo i privreda*, 5–8/2004.

Pravni akti

1. *Codice Civile*, R. D. 16 marzo 1942, n. 262.
2. Ges Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, RGBl. I S. 477, Bundesgesetzblatt I S. 2586.
3. Zakon o privrednim društvima, *Službeni list CG*, br. 65/2020.
4. Zakon o privrednim društvima, *Službeni list Republike Crne Gore*, br. 006/02 od 8. 2. 2002, *Službeni list Crne Gore*, br. 017/07 od 31. 12.2007, 080/08 od 26. 12. 2008, 040/10 od 22. 7. 2010, 036/11 od 27. 7. 2011, 040/11 od 8. 8. 2011.

5. Zakon o privrednim društvima Federacije Bosne i Hercegovine, *Službene novine FBiH*, br. 81/2015 i 75/2021.
6. Zakon o privrednim društvima Republike Srbije, *Službeni glasnik RS*, br. 36 od 27. maja 2011, 99 od 27. decembra 2011, 83 od 5. avgusta 2014 — dr. zakon, 5 od 20. januara 2015, 44 od 8. juna 2018, 95 od 8. decembra 2018, 91 od 24. decembra 2019, 109 od 19. novembra 2021.
7. Zakon o trgovačkim društvima Republike Hrvatske, *Narodne novine*, br. 111/93, *Narodne novine*, br. 34/99., 121/99. — vjerodostojno tumačenje, 52/00., *Odluka USRH* br. 118/03, 107/07, 146/08. i 137/09.

Izvori sa interneta

1. *European Commission Green Paper*, The EU Corporate Governance Framework (COM(2011) 164 final, <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0164:FIN:EN:PDF> 14. april 2022.
2. Obrazloženje Predloga zakona o privrednim društvima, https://www.paragraf.me/nacrti_i_predlozi/predlog-zakona-o-privrednim-drustvima.pdf, 12. april 2022.

Amina Kajević, LL.M

SOME CONTROVERSIAL ISSUES OF THE LIMITED LIABILITY COMPANIES REGULATED BY THE COMPANIES ACT

The regulation of a limited liability company is important since this legal form is often the first choice for conducting economic activity. The manner of regulation of limited liability company can simplify conducting business activities in this legal form or make it even more difficult. The new Companies Act regulates a limited liability company in more detail than the previous one. The question is, however, to what extent the legal solutions are in line with the legal nature of this legal form, as well as whether they have provided a greater degree of legal certainty, which is one of the priorities of the new Companies Act. The aim of this paper is to provide an answer to these questions, by analyzing certain provisions of the Companies Act, which seem to be theoretically and practically important.

Key words: limited liability company, Companies Act, business activities